

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
Західноукраїнського національного університету
доктору економічних наук, професору
Західноукраїнського національного університету
Зварич Ірині Ярославівні

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних
економічних відносин

ВОЙТЕНКА Олексія Миколайовича

на дисертаційну роботу Гомотюка Андрія Олександровича на тему:
«Інноваційні моделі фінансування бізнесу у світовій економічній системі»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 29-Міжнародні
відносини за спеціальністю 292 – міжнародні економічні відносини

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Важливим рушієм пришвидшення економічного зростання у країнах є зростаюча продуктивність підприємств. Це є можливим лише з належним доступом до кредитних ресурсів та збільшенням фінансування. Однак, у світі на даний час спостерігається значний розрив між наявним та необхідним обсягом фінансування бізнесу. Не маючи можливості в повній мірі одержати необхідного банківського кредитування, підприємства шукають можливості залучати кошти з джерел інноваційного фінансування.

Інноваційне фінансування стрімко розвивається останніми роками, завдяки застосуванню цифрових технологій. Через онлайн платформи підприємства можуть залучати фінансування як від індивідуальних вкладників, так інвесторських груп.

Однак ця сфера діяльності ще недосконало вивчена науковцями, та й існує багато перешкод у зростанні інноваційного фінансування. На наш погляд, система застосування інноваційних моделей фінансування бізнесу в Україні

потребує подальших змін. Тому можемо констатувати, що обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною.

Дисертаційну роботу виконано у відповідності до фундаментального дослідження, яке здійснюється за кошти державного бюджету, а саме: «Національна концепція екобезпеки суспільства та інклюзія циркулярної економіки в умовах пандемії» (державний реєстраційний номер 0121U109485), в якій автором досліджено процеси трансформації фінансування бізнесу та вироблено підходи до використання цього досвіду в Україні. Дисертаційну роботу виконано у відповідності до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету «Геоекономічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (державний реєстраційний номер 0121U1111077), де автором теоретично обґрунтовано інноваційні моделі фінансування бізнесу у світовій економічній системі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Структура роботи обумовлена метою, об'єктом і предметом дослідження. Об'єктом дослідження є процеси інноваційного фінансування підприємств. Предметом дослідження є теоретико-організаційні та прикладні аспекти фінансування підприємств з використанням інноваційних моделей.

Структура роботи в цілому відповідає темі дослідження. Обраний автором підхід до визначення структури і змісту дослідження є логічним, дав можливість всебічно та повно висвітлити значне коло актуальних питань. Загалом, матеріал дисертації викладено послідовно, відповідно до визначеного дисертантом змісту, що свідчить про глибоке та змістове осмислення проблематики дослідження. В дисертації сформульовано низку нових та належно обґрунтованих наукових положень, що є внеском здобувача в економічну науку.

Достовірність отриманих результатів дослідження забезпечується тим, що вони отримані автором в результаті використання загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. У процесі дисертаційного дослідження були використані діалектичний метод, гіпотетичний метод, метод кількісних та якісних порівнянь, прогнозний метод, метод регресійного аналізу, SWOT-аналіз та графічний, що дало змогу отримати нові достовірні наукові знання, сформулювати обґрунтовані висновки і рекомендації.

Заслуговує уваги авторське визначення «інноваційні моделі фінансування» (С. 15), та проведена класифікація інноваційних моделей фінансування (С. 16-22). Здобувач слушно зазначає, що інноваційне фінансування для МСП є зміною парадигми у фінансовому ландшафті.

Важливим є зроблений дисертантом висновок, що основними драйверами розвитку інноваційних моделей фінансування є: швидкий розвиток цифровізації та цифрової економіки; зростання рівня фінансової грамотності населення та фінансової обізнаності підприємців і підприємств; конкуренція з установами традиційного фінансування (С27-29).

Варто звернути увагу на розроблену модель вибору фандрайзером типу фінансування, яка базується на диференціації розміру фінансування, типу проєкту, термінах віддачі тощо (С. 39).

У роботі Гомотюка А .О. присутній аналіз світового ринку інноваційного фінансування. Здобувач встановив, що значну частину його становлять краудфандингові моделі. А географічний розподіл онлайн платформ у розрізі частин світу показує, що останніми роками лідерами з кількості є Європа та країни Азійсько-Тихоокеанського регіону (С.68).

Позитивною рисою дослідження є розробка моделі визначення впливу на обсяги інноваційного фінансування (С. 116-124). На основі проведеного аналізу автором доведено, що на рівень інноваційного фінансування найбільший вплив справляють регуляторні свободи; розвиток інновацій; регулювання у сфері підприємницької діяльності. Також дана модель дозволила автору виявити і міжкраїнні відмінності. Так, у країнах з доходом нижче середнього на обсяг

інноваційного фінансування найбільше впливає рівень ВВП на душу населення та Індекс легкості ведення бізнесу. Для країн з доходом вище середнього визначальними є Індекс економічної свободи та Індекс легкості ведення бізнесу. Для країн з високим доходом найбільший вплив на інноваційне фінансування має економічна свобода, у меншій мірі інновації та легкість ведення бізнесу.

Заслуговують на увагу та пропозиції автора щодо розвитку інноваційного фінансування в Україні, оскільки воно перебуває лише на стадії зародження та стримується через відсутність належної регуляторної бази. Автором розроблено комплекс принципів створення сприятливого середовища і належної нормативної бази для інноваційного фінансування мікро-, малих та середніх підприємств (С. 140-148) та практичні рекомендації для розвитку онлайн платформ в Україні.

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість, зроблених у дисертаційній роботі висновків та рекомендацій, підтверджується глибоким аналізом фахової літератури, лівову частку якої становлять іноземні джерела. Інформаційною і статистичною базами роботи стали монографічні дослідження та періодичні публікації вітчизняних і зарубіжних учених-економістів (ООН, ЮНКТАД, ОЕСР, Всесвітнього економічного форуму та ін.); статистичні дані та результати наукових досліджень Кембриджського центру альтернативних фінансів, групи Світового банку, ресурси Інтернету. У процесі роботи над дисертацією використано нормативно-правові акти та офіційну статистику України з питань банківської, інвестиційної і фінансової діяльності, а також власні емпіричні дослідження автора

Наукова новизна одержаних результатів.

Результат дисертаційного дослідження Гомотюка А.О. полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад інноваційного фінансування бізнесу у світовій економічній системі, теоретичному обґрунтуванні змістовної сутності інноваційних моделей фінансування, їх видів, переваг, регуляторної

бази, оцінці застосування інноваційних моделей фінансування бізнесу та обґрунтуванні стратегічних напрямів побудови сприятливого середовища для інноваційного фінансування мікро-, малих та середніх підприємств в Україні у період воєнного стану.

До вагомих наукових результатів дисертації можна віднести такі:

- вперше розроблено комплекс принципів створення сприятливого середовища та належної нормативної бази для інноваційного фінансування мікро-, малих та середніх підприємств та розроблено практичні рекомендації для розвитку онлайн платформ в Україні у період воєнного стану;

- удосконалено науково-теоретичні підходи до визначення факторів розвитку інноваційних моделей фінансування бізнесу, до яких, на відміну від існуючих, віднесено стан економіки, інновації, доступ до фінансування суб'єктів господарювання, швидкий розвиток цифровізації та цифрової економіки, зростання рівня фінансової грамотності населення та фінансової обізнаності підприємців та МСП, регуляторний вплив та конкуренція з установами традиційного фінансування;

- удосконалено теоретико-методичні підходи до комплексної характеристики впливу на обсяг здійснення інноваційного фінансування економічного розвитку країн, доступу до фінансування суб'єктів господарювання (фінансова інклюзія), інновацій та регуляторного впливу, що дозволило встановити, що на рівень інноваційного фінансування найбільший вплив справляють регуляторні свободи, розвиток інновацій, регулювання у сфері підприємницької діяльності. У той же час рівень економічного розвитку країни теж впливає на інноваційне фінансування, але в значно меншій мірі, а доступ до фінансування виявився малозначимим фактором;

- удосконалено теоретико-методичні підходи до вибору підприємством типу фінансування, в залежності від розміру підприємства, необхідної суми та етапу діяльності підприємства, що стало підґрунтям до розробки моделі вибору фанрайзером типу фінансування.

- отримало подальший розвиток трактування поняття «інноваційні моделі фінансування підприємств» - як нетрадиційні механізми фінансування, які, базуючись на інноваційних підходах, надають фінансовий капітал малим і середнім підприємствам (МСП) з джерел, відмінних від традиційних банків через посередництво онлайн платформ;

- отримали подальший розвиток науково-теоретичні підходи до дослідження конкуренції та співпраці між традиційними банківськими установами та онлайн платформами та визначено роль банків у процесі здійснення різних форм інноваційного фінансування, окрема, краудфандингу та моделі на основі позик.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані: *у науково-дослідній сфері* – для подальшого дослідження теоретичних та практичних проблем інноваційного фінансування бізнесу у світовій економічній системі; *у підприємстві* – обґрунтування ключових напрямків створення сприятливого середовища та належної нормативної бази для інноваційного фінансування МСП в Україні; для диверсифікації джерел фінансування підприємств; *у практичній діяльності органів державної влади* – для забезпечення стійкого розвитку економіки в даний час та забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу та створення сприятливої регуляторної бази інноваційного фінансування; *у навчальному процесі* – тези, положення, висновки, пропозиції, подані в дисертації, можуть бути використані в ході наукових конференцій та диспутів, під час вивчення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти, при підготовці лекційних та семінарських занять, у науково-дослідній роботі студентів, у процесі підготовки робочих програм та планів, підручників, навчальної літератури.

Наукові розробки, висновки і практичні рекомендації автора були використані в практичній діяльності: Департаменту економічного розвитку і торгівлі Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка № 06-17/756

від 14.06.2023 р.); Управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (довідка № 60/2 від 25.05.2023 р.); ТОВ «ТЕРКУРІЙ-2» (довідка №78к від 05.12.2022 р.). Основні положення та результати дисертаційної роботи використано у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету (довідка № 126-31/1726 від 16.08.2023 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційної роботи опубліковані у 9 наукових працях загальним обсягом 4,9 д.а. (особисто автору належить 4,2 д.а.), зокрема: 5 статей у наукових періодичних виданнях (у тому числі 4 – у наукових фахових виданнях України, 1– індексована у наукометричній базі Scopus); 4 праці апробаційного характеру – у збірниках матеріалів доповідей на конференціях.

Положення дисертаційного дослідження, в яких відображено наукову новизну, повністю подані у зарубіжних та фахових виданнях, обговорені на науково-практичних зібраннях. Представлені у дисертаційній роботі наукові результати, висновки і пропозиції належать особисто автору, та є значним науковим доробком. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї та положення, що отримані автором особисто.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій Гомотюка Андрія Олександровича, у яких висвітлені основні наукові результати, дає підстави стверджувати, що автор дотримується принципів, норм академічної доброчесності. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у кожному випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Варто відзначити високу науково-практичну цінність дисертаційного дослідження Гомотюка А.О., але у ньому присутні деякі дискусійні моменти:

1. У роботі проведено глибокий аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання інноваційного фінансування (параграф 1.3). Доречно було б, якби здобувач обґрунтував, яка модель регулювання є найбільш прийнятною для України.

2. Позитивно оцінюючи пропозицію автора щодо запровадження державних гарантій для покриття частини кредитів, наданих через онлайн-платформи кредитування (С.150-151), відзначимо, що вона потребує додаткового фінансового та нормативного підґрунтя.

3. У параграфі 2.3 автор проводить оцінку інноваційного фінансування в Україні. Однак, робота виграла б, якщо було б здійснено компаративний аналіз стану традиційного та інноваційного фінансування в країні.

4. У другому розділі роботи представлена характеристика ряду онлайн-платформ. Було б добре здійснити детальніший аналіз фінансових результатів їх діяльності.

Зазначені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань і напрямків подальшого наукового пошуку в контексті обраної проблематики, суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в економічну науку.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Гомотюка Андрія Олександровича на тему: «Інноваційні моделі фінансування бізнесу у світовій економічній системі», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 29 – Міжнародні відносини за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини є

завершеним, самостійним та логічно побудованим науковим дослідженням. Отримані результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гомотюка Андрія Олександровича на тему: «Інноваційні моделі фінансування бізнесу у світовій економічній системі» відповідає спеціальності 292 – міжнародні економічні відносини; вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 6 березня 2019 року, а її автор – Гомотюк Андрій Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 29 – Міжнародні відносини за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини.

Рецензент:

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних
відносин Західноукраїнського
національного університету**

Олексій ВОЙТЕНКО

